

CAIXABANK FRANCE

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

5. oktober 2004 *

I sag C-442/02,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Conseil d'État (Frankrig) ved afgørelse af 6. november 2002, indgået til Domstolen den 5. december 2002, i sagen

CaixaBank France

mod

Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie,

procesdeltagere:

Banque fédérale des banques populaires m.fl.,

* Processprog: fransk.

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene P. Jann, C.W.A. Timmermans, C. Gulmann, J.-P. Puissochet og J.N. Cunha Rodrigues (refererende dommer) samt dommerne R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta og K. Lenaerts,

generaladvokat: A. Tizzano

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Múgica Arzamendi,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 19. november 2003,

efter at der er indgivet indlæg af:

— CaixaBank France ved avocat M. Dany og administrateur directeur général G. Castello

— Banque fédérale des banques populaires m.fl. ved avocat og barrister A. Barav

— Den Franske Republik ved R. Abraham, G. de Bergues, D. Petrausch og F. Alabrune, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. Patakia et G. Zavvos,
som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 25. marts 2004,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 43 EF.

Nationale retsforskrifter

- 2 Artikel L. 312-3 i code monétaire et financier; i den affattelse, som finder anvendelse i den foreliggende sag, bestemmer følgende:

»Uanset hvad der i øvrigt måtte være bestemt, er det forbudt for alle kreditinstitutter, som fra offentligheden modtager indlån på en anfordringskonto eller på en konto, som løber over mindre end fem år, på nogen som helst måde at forrente disse indlån til en rentesats, som overstiger den, der er fastsat ved forordning af comité de la réglementation bancaire et financière eller af den for økonomien ansvarlige minister.«

- 3 Forordning nr. 86-13 fra comité de la réglementation bancaire et financière, godkendt ved bekendtgørelse udstedt af økonomi- og finansministeren den 14. maj 1998 (JORF af 15.5.1998, s. 6330), forbyder forrentning af anfordringskonti.
- 4 Forbuddet gælder for anfordringskonti i euro, som åbnes af bosiddende i Frankrig uanset nationalitet.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 5 Det franske selskab CaixaBank France (herefter »CaixaBank«), der har hjemsted i Frankrig, og som er datterselskab af det spanske selskab Caixa Holding, der har hjemsted i Spanien og ejer Caixa-gruppens kapitalandele i kreditinstitutter etableret under dette navn i Spanien og i andre lande i Den Europæiske Union, har siden den 18. februar 2002 i Frankrig markedsført en anfordringskonto, hvor indlån på mindst 1 500 EUR forrentes med 2% pro anno. Ved en afgørelse truffet af commission bancaire et financière den 16. april 2002 blev det forbudt CaixaBank at indgå nye aftaler med bosiddende i Frankrig om rentegivende anfordringskonti i euro samt pålagt denne at opsigse klausuler om rentetilskrivning på sådanne konti i allerede indgåede aftaler.
- 6 Til prøvelse af denne afgørelse iværksatte CaixaBank kassationsappel for Conseil d'État, der har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»1) I det Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/12/EF af 20. marts 2000 ikke tager stilling hertil, udgør en medlemsstats forbud mod, at banker, der er fast

etablerede på denne medlemsstats territorium, forrenter indlån og andre midler, som skal tilbagebetales, en hindring af etableringsfriheden?

- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, hvilke almene interesser kan påberåbes til at retfærdiggøre en hindring?«

Om de præjudicielle spørgsmål

- 7 Indledningsvis bemærkes, at Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/12/EF af 20. marts 2000 om adgang til at optage og udøve virksomhed som kreditinstitut (EFT L 126, s. 1) ikke finder anvendelse i et tilfælde som det, der foreligger i hovedsagen, navnlig fordi dette direktiv ikke omhandler restriktioner for etableringen af selskaber, der, som CaixaBank, benytter sig af retten til at etablere sig i en medlemsstat som datterselskab til et kreditinstitut etableret i en anden medlemsstat.
- 8 Med spørgsmålene ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 43 EF er til hinder for lovgivning i en medlemsstat, der forbyder et kreditinstitut, som er datterselskab til et selskab i en anden medlemsstat, at forrente indlån på anfordringskonti i euro, der åbnes af bosiddende i den første medlemsstat.
- 9 Etableringsretten i henhold til artikel 43 EF, jf. artikel 48 EF, anerkendes for såvel fysiske personer med statsborgerskab i en medlemsstat som for juridiske personer i sidstnævnte bestemmelses forstand. Den indebærer — med forbehold af de fastsatte undtagelser og betingelser — adgang til enhver form for selvstændig virksomhed og

udøvelsen heraf på en hvilken som helst anden medlemsstats område samt oprettelse og drift af virksomheder og oprettelse af agenturer, filialer eller datterselskaber (jf. bl.a. dom af 11.5.1999, sag C-255/97, Pfeiffer, Sml. I, s. 2835, præmis 18).

- 10 Retsstillingen for et selskab som CaixaBank er omfattet af fællesskabsretten i medfør af bestemmelserne i artikel 43 EF.

- 11 Artikel 43 EF stiller krav om ophævelse af restriktioner for etableringsfriheden. Alle foranstaltninger, som forbyder, medfører ulemper for eller gør udøvelsen af denne frihed mindre interessant, skal betragtes som sådanne begrænsninger (jf. bl.a. dom af 30.11.1995, sag C-55/94, Gebhard, Sml. I, s. 4165, præmis 37, af 1.2.2001, sag C-108/96, Mac Quen m.fl., Sml. I, s. 837, præmis 26, og af 17.10.2002, sag C-79/01, Payroll m.fl., Sml. I, s. 8923, præmis 26).

- 12 Et forbud mod at forrente indlån på anfordringskonti som det, der er fastsat i den franske lovgivning, udgør en alvorlig hindring for, at selskaber fra andre medlemsstater end Den Franske Republik kan udøve deres virksomhed gennem et datterselskab i Frankrig, hvilket påvirker deres markedsadgang. Følgelig er et sådant forbud en restriktion i artikel 43 EF's forstand.

- 13 Forbuddet gør det således vanskeligere for kreditinstitutter, der er datterselskaber af udenlandske selskaber, at rejse kapital fra offentligheden, idet det fratager dem muligheden for gennem forrentning af indlån på anfordringskonti at konkurrere på en effektiv måde med de traditionelle kreditinstitutter i etableringsstaten, som har et udstrakt netværk af forretningssteder og derfor har bedre faciliteter end disse datterselskaber til samle kapital fra offentligheden.

- 14 Når et kreditinstitut, der er datterselskab af et udenlandsk selskab, forsøger at komme ind på markedet i en medlemsstat, er en af de mest effektive metoder således at konkurrere på rentesatsen for indlån på anfordringskonti. Forbuddet vanskeliggør derfor sådanne kreditinstitutters markedsadgang.
- 15 Selv om den franske regering under retsmødet har peget på, at der findes kontoformer, der kan sammenlignes med anfordringskonti — f.eks. conti, hvor indlån er bundet i 15 dage — som ikke er omfattet af renteforbuddet, og som har gjort det muligt for kreditinstitutter som CaixaBank at konkurrere med franske kreditinstitutter om rejsning af kapital fra offentligheden samt at forøge deres markedsandele, har regeringen dog anerkendt, at der, i modsætning til hvad der gælder for anfordringskonti, ikke kan anvendes bankkort eller check til disse conti. Det omhandlede forbud medfører således ulemper for kreditinstitutter som CaixaBank, når de skal rejse kapital fra offentligheden, og disse ulemper kan ikke opvejes af, at der findes andre kontoformer, hvor indlån forrentes.
- 16 Den hindring, som det omtvistede forbud medfører for udøvelsen og udviklingen af kreditinstitutters virksomhed gennem disse datterselskaber, er så meget desto mere alvorlig, fordi det er ubestridt, at kreditinstitutters hovedvirksomhed er at modtage indlån fra offentligheden samt at yde lån (jf. i denne retning navnlig artikel 1, nr. 1, samt bilag I i direktiv 2000/12).
- 17 Det følger af fast retspraksis, at når en sådan foranstaltning finder anvendelse på enhver person eller ethvert selskab, der som i hovedsagen driver virksomhed på værtstatens område, kan den være berettiget, hvis den er begrundet i tvingende almene hensyn, for så vidt som den er egnet til at sikre virkeliggørelsen af det formål, den forfølger, og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå formålet (jf. bl.a. dom af 4.7.2000, sag C-424/97, Haim, Sml. I, s. 5123, præmis 57, dommen i sagen Mac Quen m.fl., præmis 26, og dom af 15.1.2002, sag C-439/99, Sml. I, s. 305, præmis 23).

- 18 Herefter skal det undersøges, om de begrundelser, som den franske regering har påberåbt sig, opfylder disse kriterier.
- 19 Som begrundelse for den omtvistede bestemmelse og den begrænsning af etableringsfriheden, som denne medfører, har den franske regering påberåbt sig hensynet til forbrugerbeskyttelsen samt hensynet til at fremme mellemlang og langsigtet opsparing.
- 20 For det første er det forbud, der er omhandlet i hovedsagen, nødvendigt for at opretholde princippet om, at basale bankydelse skal være gratis. Indføres der forrentning af indlån på anfordringskonti, vil dette forøge bankernes drifts-omkostninger væsentligt, hvilket vil blive udlignet af højere priser og ved betaling for bankydelse, som i dag er gratis, herunder særligt udstedelse af checks.
- 21 Imidlertid skal det bemærkes, at selv om forbrugerbeskyttelse er et af de tvingende hensyn, der kan begrunde begrænsninger i en grundlæggende frihed, som er garanteret ved EF-traktaten, udgør det forbud, som er omhandlet i hovedsagen, en foranstaltning, som går ud over, hvad der nødvendigt for at opnå det nævnte formål, også selv om dette i virkeligheden har visse fordele for forbrugerne.
- 22 Selv hvis det antages, at en ophævelse af forbuddet mod forrentning af indlån på anfordringskonti uvægerligt vil medføre, at forbrugerne skal betale en højere pris for basale bankydelse eller betale for checks, kunne man i den situation navnlig gøre det muligt for forbrugerne at vælge mellem en konto uden rentetilskrivning på indlån og opretholdelse af visse gratis basis-bankydelse, eller en konto med rentetilskrivning på indlån sammen med mulighed for, at kreditinstituttet kan kræve betaling for bankydelse, der hidtil har været gratis, f.eks. udstedelse af checks.

- 23 Hvad dernæst angår de franske myndigheders bekymring for den langsigtede opsparing bemærkes, at selv om forbuddet mod at forrente indlån på anfordringskonti ganske vist kan fremme mellemlang og langsigtet opsparing, er det ikke desto mindre en foranstaltning, der går ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå dette formål.
- 24 Henset til ovenstående bemærkninger skal de præjudicielle spørgsmål besvares således, at artikel 43 EF er til hinder for lovgivning i en medlemsstat, der forbyder et kreditinstitut, som er datterselskab til et selskab i en anden medlemsstat, at forrente indlån på anfordringskonti i euro, der åbnes af bosiddende i den første medlemsstat.

Sagens omkostninger

- 25 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, der er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 43 EF er til hinder for lovgivning i en medlemsstat, der forbyder et kreditinstitut, som er datterselskab af et selskab i en anden medlemsstat, at forrente indlån på anfordringskonti i euro, der åbnes af bosiddende i den første medlemsstat.

Underskrifter.